22.9.2026

Unifin lausunto Tekijänoikeusasioiden neuvottelukunnan loppuraportista ”Tekoäly ja tekijänoikeus: Vastuullinen tekoälyn kehittäminen ja käyttö”

Lausuntopyynnön diaarinumero**:** VN/7020/2024-OKM-103

Tekijänoikeusasioiden neuvottelukunta on ottanut käsittelyyn tekoälyn vastuullisen kehittämisen ja käytön tekijänoikeuksien näkökulmasta. Unifi katsoo, että **useimmissa raportissa esille nostetuissa tutkimus- ja koulutustoimintaa koskevissa tekoälykysymyksissä on pyrittävä EU-tasoisiin ratkaisuihin.**

Tieteellistä tekoälymalleja ja järjestelmiä koskevaa tutkimusta tehdään usein laajassa kansainvälisessä yhteistyössä. Tällaisessa tutkimuksessa myös aineistot ovat kansainvälisiä, siksi myös ohjeistuksen ja sääntelyn tulee olla EU-tasoista. DSM-direktiivi ja tekoälyasetus antavat hyvän yhteisen pohjan. EU-normista poikkeava kansallisen tason ohjeistus tai lainsäädäntö tekisi yhteistyöstä vaikeaa tai jopa mahdotonta ja veisi tekoälymalleja ja järjestelmiä kehittävät yritykset maihin, joissa lainsäädäntö ei aseta epävarmuuksia yhteistyölle.

Myös kansallisen tason keskustelu on tarpeen. **Koulutusta ja tutkimusta koskevia linjauksia tekoälyn käytöstä tulee niitä valmistella tiiviisti koulutuksen järjestäjien ja tutkimusta tekevien organisaatioiden kanssa.** Tekijänoikeusasiain neuvottelukunnan tämänhetkinen kokoonpano ei tue tasapainoista valmistelua tekoälyn kehittämisen kannalta. **Unifi nostaa esille kysymyksen siitä, ovatko tekijänoikeusasiain neuvottelukunta ja sen alaiset työryhmät nykyisellään oikeita tahoja tekijänoikeuden pelisäännöistä keskustelemiseksi koulutuksen ja tutkimuksen tekoälykysymyksissä.**

Unifi nostaa erikseen esille kaksi ongelmallista loppuraportin esitystä:

Sopimuslisenssiratkaisujen tukeminen lainsäädännöllä.

- Sopimuslisenssimalli, joka edellyttäisi sopimuslisenssijärjestön luvan teksti- ja kuva-aineistojen käyttämiseksi tekoälyn kehitystyössä ja kielimallien rakentamisessa olisi ristiriidassa EU:n tekoälysäädöksen kanssa. Sopimuslisenssi myös asettaisi Suomen muita EU-maita heikompaan asemaan tekoälyjärjestelmien kehittämisessä.

Yritys tehdä selvä raja tieteellisen tutkimuksen ja kaupallisen käytön välille.

- Selvä rajanteko on usein käytännössä mahdotonta, sillä TKI-työ ei etene lineaarisesti perustutkimuksesta välivaiheiden kautta kaupallistamiseen. Parhaimmillaan vuorovaikutus on elimellistä ja tähän myös pyritään niin kansallisessa kuin EU-tason TKI-politiikassa. Keinotekoisen rajan tuominen osaksi sääntelyä voi hankaloittaa tutkimuksen kaupallistamista.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf

Jari Ojala
puheenjohtaja

Heikki Holopainen
toiminnanjohtaja